

MALAKOLOGIE VLAK BIJ DE DEUR

Dat "vlak bij de deur" was dan in IJmuiden, waar het Gemeentelijk Bedrijf voor Gas en Water van Velsen in nieuw verworven grondgebied enkele putten liet slaam om aan meer drinkwater voor de groeiende bevolking te komen. Ik kon vanuit de huiskamer de grondboorders aan de gang zien gaan. Zij boorden tot 45 à 50 m diep en ik heb menige puls met zand en schelpen naar boven zien komen, enkele plasticzakken vol uitgezeefd spul mee naar huis genomen en er uren genoeglijk zoek- en speurwerk aan besteed.

Nu is zo een boring eigenlijk maar een speldeprik in de bodem en je moet daarom voorzichtig zijn met het trekken van conclusies op grond van het materiaal uit één enkele boring. Wie weet wat er nog net buiten die speldeprik zit. Het gaat loodrecht naar beneden en je komt dan ook van alles tegen van jong heloceen tot en met het eemien. Toch krijg je een goede indruk van de soorten die vroeger leefden. Er zijn verrassende dingen uit te voorschijn gekomen.

We beginnen met de meest spectaculaire vondst: een prachtig, gaaf exemplaar van Orcula dolium, een slakje dat ik zelf niet thuis wist te brengen. Ik zag het voor een soort vergroot mostonnetje aan. Gerard Spaink determineerde de slak: Orcula dolium is een landslakje uit het weichselien, waarvan het niet vast stond of het ook in de bodem van Nederland voorkwam. In de naamlijst van uitgestorven kwartaire soorten (CB 99 p. 1023) staat het dan ook met een vraagteken vermeld. Dit vraagteken kunnen we dus schrappen. Het schelpje is in het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden aan de collectie toegevoegd. Het was wel zeer toevallig, dat, toen ik op de Geologische Dienst te Haarlem verscheen, daar juist nog een exemplaar van Orcula dolium lag, naar ik meen, gevonden op het opgespoten zand bij Sloterdijk. Mijn slakje was dus het tweede exemplaar ooit in Nederland gevonden. U kunt begrijpen dat de vondst voor mij een sensatie was en voor Spaink trouwens ook. Verder vond ik nog een vijftal topjes van deze Orcula.

Een andere vondst is een klein, beschadigd klepje van Arca pectunculoides. Volgens Spaink behoort dit schelpje helemaal niet thuis in het pleistoceen, het is veel ouder. Dat zal wel zo zijn, maar het is toch zeker dat ik het eruit heb gepeuterd. Hoe ik daarmee aan moet weet ik niet. Andere monsters uit het Pliocene of ouder had ik niet in huis en verwarring is uitgesloten. 1)

De eemfossielen, die ik in het naar boven gebrachte zand vond, zijn, voor zover niet "kort gestoten" zoals een der grondboorders het uitdrukte, prachtig gaaf en glanzend. Als ik ze vergelijk met wat ik in Amsterdam-Slotermeer vond, is er een opvallend verschil. Dat komt natuurlijk omdat ze daar al een poos op het zand hebben liggen bleken. En wie weet, hebben ze duizenden jaren geleden ook al op het strand van de voormalige eemzee onder dezelfde zon liggen bleken en verweren. Maar de plaats waar nu IJmuiden ligt, lag destijds kilometers ver in zee, zodat mijn fossielen niet gebleekt zijn. De nu nog zo algemene Spisula subtruncata vond ik hier mooier dan ik ze op het strand vind. En van Nassarius reticulatus bijvoorbeeld heb ik vele tientallen exemplaren uit Amsterdam. Die zijn bijna allemaal beschadigd. In vrijwel alle gevallen ontbreekt het topje en verder zijn ze min of meer afgeslepen en gescheurd. De exemplaren daarentegen die ik hier verzamelde zijn prachtig gaaf en glanzend, tot en met het embryonale topje. En zij zijn ook groter. Dit alles geldt ook voor Nassarius pygmaeus. Overigens vond ik meer exemplaren van Nassarius pygmaeus dan van N. reticulatus. Op de "Amsterdamse"-Lemterreinen was dit andersom. Ook volgens G. Spaink in "De Nederlandse Eemlagen" zou N. reticulatus talrijker moeten zijn dan N. pygmaeus.

Er zijn nog meer verschillen met de terreinen van Slotermeer: Corbula gibba vond ik evenals in Amsterdam veel, maar van Gibbula cineraria die daar bij honderden lagen vind ik er hier maar een exemplaar. Ook Bittium reticulatum vond ik veel maar toch, dacht ik, naar verhouding veel minder dan in Amsterdam.

Cardium paucicostatum kwam ik veel tegen, meestal fragmenten. Maar tot mijn vreugde vond ik ook een paar prachtig gave exemplaren waar ik zeer rijk mee ben. Cardium exiguum vond ik veel minder dan C. paucicostatum. In Amsterdam was dit andersom. Maar, zoals gezegd zo een enkele boring is maar een speldeprik.

- Het -

1) Zie onder: Moeilijkheden van leden, dit C.B. pag. 1153.

Het zou te ver voeren alle vondsten te beschrijven, want ik kwam tegen de tachtig soorten tegen, waaronder uiteraard heel gewone. Aan het slot geef ik dan ook een soortenlijst. Toch moet ik nog vertellen, dat ik een paar klepjes van *Dosinia lupinus lincta* vond, prachtig glanzend, met mooie iriserende kleuren; een mooie, gave klep van *Angulus distortus*; een pracht exemplaar van *Philine aperta* waarvan G. Spaink, die toch wel wat gewend is, verklaarde, dat hij nooit zo een mooie zag. Een *Nucula nucleus* lag zo maar als een inderdaad "glanzende parelmoerneut" voor het oprapen! Op het strand kan ik ze nooit vinden. *Divaricella divaricata* vond ik heel sporadisch, maar toch heel mooi. En dan die kleine slakjes als *Turbonilla elegantissima*, *T. crenata*, *Triphora perversa adversa*, *Cingula vitrea* om er maar enkele te noemen. Omdat ze zo gaaf zijn, kan ik nu pas zien hoe mooi ze wel zijn.

Er zijn nogal wat Pisidiën voor de dag gekomen uit het Weichselien, waaronder *P. vincentianum* en *P. lilljeborgi*.

Als ik het Correspondentieblad lees, geniet ik altijd mee van wat anderen vonden en daarvan verslag geven. Dat is geloof ik, ook de bedoeling van dit blad. Daarom schreef ik dit alles maar eens op om uiting te geven aan het genoegen dat ik heb in dat snuffelen en zoeken en ook om, misschien, anderen te laten delen in dat genoegen. Ook om u te laten zien dat de mogelijkheden om malacologie te bedrijven vele zijn en soms zo voor het grijpen liggen, vlak bij de deur.

Ten slotte dan hieronder een lijst van de gevonden soorten. Als ik alleen fragmenten vond, gaf ik dat aan met "Fr." voor de naam. Aan de heer Spaink een woord van dank voor het determineren van mij onbekende mollusken en voor de controle van de determinaties die ik zelf stelde.

IJmuiden, 13 mei 1964. C. Groot.